

WAT ALS JE SCHAPEN OF GEITEN MANKEN?

Kreupelheid is de meest bekende, maar slechts één van de nadelige effecten van klauw- en pootproblemen. In dit artikel bespreken we kort de voornaamste oorzaken van klauw- en pootproblemen bij schapen en geiten. – Hilde Nelis, UGent

De verzwakte weerstand en conditie van de dieren die met kreupelheid gepaard gaan, leiden meer dan eens tot slepende melkziekte bij ooiën of groeivertraging bij lammeren. Door gezonde voedingsgewoontes, hygiëne en het regelmatig bekappen van de klauwen kunnen deze ziekten gelukkig tijdig gedecteerd en zelfs voorkomen worden.

Rotkreupel

Rotkreupel is een uiterst besmettelijke tussenklauwontsteking waarbij de klauwhoorn wordt aangetast. Enkel wanneer de bacteriën *Dichelobacter nodosus* en *Fusobacterium necrophorum* samen voorkomen, kan de ziekte zich manifesteren. Deze tweede bacterie

maakt echter deel uit van de normale darmflora van het schaap. Hierdoor is deze van nature steeds aanwezig in de mest. Wanneer fusobacterium op de poot aanwezig is, zal dit de klauwhuid verweken. De verzwakte natuurlijke barrière kan de dichelobacterbacterie niet meer tegenhouden, waardoor de infectie zal zich manifesteren. Meestal wordt de dichelobacterbacterie via de aankoop van nieuwe dieren, laarzen of autobanden in de stal verspreid. Tentoonstellingen of transport in besmette aanhangwagens zijn andere, veel voorkomende besmettingshaarden. Aangezien deze bacterie zuurstofarme, vochtige en warme omgevingen (boven 10 °C) prefereert, zijn losliggende hoorn en/of kleine klauw-

scheurtjes een ideale voedingsbodem. Om deze redenen leidt een gebrekkige klauwverzorging het ontstaan van rotkreupel in de hand. Gelukkig kan deze bacterie maar maximaal 14 dagen buiten het schaap overleven. Een weiland waarop 14 dagen lang geen besmette schapen hebben gelopen is dus rotkreupelvrij.

Bij ongeveer 75% van de schapenbedrijven komt rotkreupel in meer of mindere mate voor. Doordat dichelobacter zich enkel vermenigvuldigt boven de 10 °C laten pieken zich vooral in het voor- en najaar optekenen.

Herkennen Rotkreupel is een uiterst besmettelijke tussenklauwontsteking met aantasting van de klauwhoorn. De huid

tussen de klauwtjes kan initieel wat warm aanvoelen. Vervolgens wordt het weefsel aangetast en ontstaat er een geel beslag van dood weefsel. De klauw is pijnlijk, voelt warm aan en het dier zal licht tot zwaar kreupel lopen.

In een vergevorderd stadium wordt de klauwhoorn volledig ondermijnd. Het dier begint zwaar te manken. De hoorn gaat als reactie op deze ontsteking woekeren en in extreme gevallen zal er zelfs complete 'ontschoning' optreden. Hierbij komt de hele hoornschoen los van het hoefbeen.

Behandeling Hoe sneller de diagnose wordt gesteld, hoe eenvoudiger de behandeling. Gevorderde infecties vragen een meer intensieve behandeling. Dieren met rotkreupel kunnen worden behandeld door het losliggende hoorn weg te snijden en de aangetaste klauw met een antibiotica-spray te behandelen. Probeer te vermijden dat de klauw gaat bloeden, dit verhoogt immers de kans op nieuwe infecties. De hoef moet ook volledig opgedroogd zijn na het sprayen, vooraleer je het dier opnieuw op een natte weide mag jagen.

Een andere mogelijkheid is om, na het bekappen, de hoeven 30 minuten tot een uur te laten weken in een stabad met 10% zinksulfaat. Vervolgens laat je ze opdrogen op een harde, droge bodem of spuit je ze in met een klauwverhardend product. Deze behandeling moet je herhalen tot er zichtbaar verbetering is. Na elke behandeling moeten de dieren op een onbe-

.....
Hoe sneller de diagnose wordt gesteld, hoe eenvoudiger de behandeling.
.....

smette weide worden geplaatst. Gebeurt dit niet, dan zal herbesmetting optreden. Na elke klauwkapronde moet je het gereedschap ontsmetten. Het spreekt voor zich dat ook de afgesneden hoorn moet worden verwijderd. Het is belangrijk dat alle dieren tegelijkertijd worden behandeld. Zo niet, zal de kudde nooit rotkreupelvrij worden.

Zwaar aangetaste dieren moet je bijkomend behandelen met antibioticuminjecties. Laat tegelijk alle andere dieren van de kudde vaccineren. Vaccinatie alleen is niet voldoende om de dieren te genezen (en een bedrijf rotkreupelvrij te krijgen). Het zal de weerstand van het dier wel aanzienlijk verhogen en zo het genezingsproces versnellen. Vaccineer zeker geen

oaien die langer dan 3 maanden drachtig zijn! Entreactie is een veel voorkomende bijwerking van de vaccinatie. De stijve nek zorgt er immers voor dat de dieren minder zullen eten en op die manier vatbaarder worden voor drachtigheidstoxemie. De enige andere mogelijkheid om een zwaar besmet bedrijf vrij te krijgen, is de kudde op te delen in aangetaste en niet-aangetaste dieren. Bekap ze allemaal op één dag en zet ze in een zinksulfaatbad. Aangetaste dieren moeten ook in de nek worden ingespoten met antibiotica. Zet beide groepen afzonderlijk op een propere weide. Behandel zowel gezonde als de

bodem gebeurt dit wel. Bij het bekappen wordt al het losliggende hoorn verwijderd. Probeer bij het bekappen te vermijden dat de klauw gaat bloeden. Indien dit toch het geval is, gebruik dan een desinfecterende spray speciaal voor hoeven. Inspecteer grondig de tussenklauwhuid; deze mag niet vochtig, verkleurd zijn of stinken. Goede momenten om te bekappen zijn een aantal weken voor het dekken en na het lammeren.

Verwijder na het klauwkappen steeds de afgesneden hoornresten. Hierin kan de bacterie immers langer dan 2 weken overleven.

Rotkreupel, een zeer besmettelijke en op termijn pijnlijke tussenklauwontsteking gekenmerkt door een vochtig beslag in de tussenklauwspleet en de typische weeïge geur.

aangetaste dieren nog 2 keer na, telkens met een week tussentijd. Zet altijd eerst de gezonde dieren in het bad en daarna pas de aangetaste! Verplaats de dieren na behandeling op een onbesmet terrein. Elk nieuw geval moet worden behandeld met antibiotica. Dieren met afwijkend gevormde klauwen worden het best afgevoerd.

Voorkomen Op gladde, gezonde hoeven zonder scheurtjes en losse flappen kunnen de bacteriën zich moeilijk vasthechten. Bekap daarom minstens 2 keer per jaar alle dieren en verstrek minerale-rijke voeding. De frequentie van bekappen hangt af van de bodem waarop de dieren worden gehouden. Op een natte, zachte ondergrond ondervinden de hoeven weinig slijtage. Op een ruwe of droge

De rotkreupelbacterie wordt op een bedrijf binnengebracht door de aankoop van besmette schapen, geiten of runderen of het gebruik van besmet materiaal zoals klauwkapmesjes. Een weide waarop dieren met rotkreupel hebben gelopen, blijft gedurende 2 weken een bron van infectie voor andere dieren. Zonder daarom nieuw aangekochte dieren eerst 2 weken af vooraleer deze bij de kudde te laten. Ook in besmette vervoermiddelen, stallen en tijdens deelname aan prijskampen kunnen de dieren de rotkreupelbacterie oplopen.

Vaccinatie tegen rotkreupel is mogelijk, maar enkel nodig in een besmette omgeving. Het verhoogt de weerstand in risicogroepen.

1 Hier zie je een keurig bekapte klauw van een schaap. 2 Bemerkt je losse hoornflappen, dan moeten de klauwen dringend bekapt worden.

Tyloom

Tyloom is een woekering van huid- en vetweefsel tussen de klauwen. Het komt vooral voor bij zware rassen zoals de

Suffolk. Tyloomen zijn meestal het gevolg van een chronische irritatie van de huid in de tussenklauwspleet, bijvoorbeeld bij rotkreupel. Wanneer het tyloom groter

OM TE ONTHOUDEN

Door minimaal 2 keer per jaar de klauwen te controleren en te bekappen kunnen:

- ziektes zoals rotkreupel worden vermeden doordat de bacteriën moeilijker kunnen aanslaan;
- ziektes zoals rotkreupel, abscessen en zwelklauwen tijdig opgemerkt worden zodat behandelingen, kosten en uitval beperkt blijven.

Rotkreupel is een zeer besmettelijke ziekte die een bedrijf binnenkomt door besmet materiaal of nieuwe dieren. Ook een (kortstondig) verblijf in besmette ruimtes, zoals op prijsskampen, kan de oorzaak zijn van insleep van rotkreupel. Aangezien de behandeling tijdrovend en arbeidsintensief is, is voorkomen beter dan genezen.

wordt, zal het druk op de tussenklauwspleet uitoefenen. Het dier ervaart pijn en zal lopen. Bij kleinere tyloomen kan het volstaan om de klauwen te kappen en de letsels grondig te ontsmetten en af te wachten. Bij grotere tyloomen kan het aangewezen zijn om deze chirurgisch weg te laten snijden.

Droge loslating van de hoornwand

Dit is een vrij vaak voorkomende aandoening waarbij de hoornwand aan de buitenkant van de klauw loslaat en de onderliggende hoeflederhuid nieuwe hoorn aanmaakt. Tenzij er door binnendringend vuil abscessen ontstaan, is de aandoening vrij onschuldig. De oorzaak is waarschijnlijk een tekort aan biotine. De losse wanden kan je wegsnijden. Abscessen moeten uitgesneden, gereinigd en ontsmet worden.

Zwelklauwtjes

Schapen en geiten kunnen acuut kreupel lopen door een pijnlijke ontsteking met etterophoping in de onderklauwtjes. Door zo snel mogelijk de ontsteking bloot te leggen en op te ruimen kan je een erge, uitgebreide ontsteking voorkomen. Hoe langer je wacht om te behandelen, hoe groter de kans op blijvende kreupelheid en moeizaam herstel.

Gewrichtsontsteking

Gewrichtsontsteking of artritis bij pasgeboren lammeren wordt meestal veroorzaakt doordat bacteriën via de navel in het bloed van het lam terechtkomen en zich in zijn gewrichten beginnen te vermenigvuldigen.

Bij oudere en volwassen dieren wordt artritis meestal veroorzaakt door bacteriën die via wondjes in de bek het lichaam binnendringen (of door een steekwonde in het gewricht zelf). Het aangetaste gewricht is warm, opgezet en heel pijnlijk. Blauwtong kan kroonrandontsteking geven, maar dan meestal aan de 4 poten tegelijk. Er is erge kreupelheid en de dieren zijn erg ziek. Bij erge gevallen kan de klauwschoen in zijn geheel afgestoten worden. ■

Hilde Nelis is als dierenarts verbonden aan de vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde van de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.